

Idhults naturreservat

**Skötselplan
Upprättad 1989**

SKÖTSELPLAN FÖR IDHULTS NATURRESERVAT

Denna skötselplan har upprättats under 1989 och utgör en revidering av tidigare skötselplan som upprättades 1978. Skötselplanen gäller utan tidsbegränsning. En översyn av skötselplanen bör göras senast om 10 år för att bedöma behovet av en revidering. Skötselplanen har upprättats av skogsvårdsstyrelsen i Östergötlands län i samråd med länsstyrelsen.

<i>INNEHÅLLSFÖRTECKNING</i>	<i>SIDA</i>
<i>I ALLMÄN BESKRIVNING</i>	<i>4</i>
1. ADMINISTRATIVA DATA	4
2 GRUND FOR BESLUT SAMT FÖRESKRIFTER	5
2.1 Grund för beslut	5
2.2 Föreskrifter	5
3. ÖVERSIKTLIG BESKRIVNING AV BEFINTLIGA FÖRHÅLLANDEN.	5
3.1 Naturförhållanden	5
3.2 Kulturhistoriska förhållanden	7
3.3 Markanvändning, byggnader	7
3.4 Anordningar för friluftsliv	8
3.5 Tillgänglighet	8
3.6 Slitage och störningskänslighet	8
3.7 Tillsyn	8
3.8 Information	8
3.9 Litteratur	8
<i>II PLANDEL</i>	<i>9</i>
1. DISPOSITION OCH SKÖTSEL AV MARK OCH VATTEN	9
1.1 Övergripande mål	9
1.2 Generella riktlinier och åtgärder	9
1.2.1 Hävd av jordbruksmarken	9
1.2.2 Hävd av skogsmark	10
1.2.3 Byggnader	10
1.3 Detaljbehandling av skötselområden	10
2. ANORDNINGAR FÖR REKREATION OCH FRILUFTSLIV	24
2.1 Överordnande mål	24
2.2 Riktlinier och åtgärder	24
2.2.1 Tillgänglighet	24
2.2.2 Anordningar för friluftslivet	24
2.2.3 Renhållning	24
2.2.4 Information	24
2.2.5 Utmärkning av naturvårdsobjektets gräns	24
2.2.6 Tillsyn	24
3. UPPFÖLJNING	25
4 REVIDERING AV SKÖTSELPLANEN	25
5. FINANSIERING AV NATURVÅRDSFÖRVALTNINGEN	25

5.1 Ekonomisk utredning	25
5.2 Finansiering av naturvårdförvaltningen	26

I ALLMÄN BESKRIVNING

1. ADMINISTRATIVA DATA

Benämning:	Idhults naturreservat
Objektnr:	0502 041
Skyddsform:	Naturreservat
Beslutsdatum:	1979-01-26
Kommun:	Kinda
Socken:	Oppeby
Läge:	Reservatet är beläget på en höjdrygg i skogsbygden ca 3 km sydost om Björkfors.
Areal:	75.5 ha
Fastigheter:	Idbult 1:15, 1:18, 1:19, 1:25, 1:31, 1:36, 1:44
Naturvårdsförvaltare:	Skogsvårdsstyrelsen i Östergötlands län.

2 GRUND FOR BESLUT SAMT FÖRESKRIFTER

2.1 Grund för beslut

Grunden för reservatsbildningen är områdets höga värde från såväl naturvetenskaplig som estetisk och kulturell synpunkt. Syftet med reservatet är att bevara områdets säregna flora och vegetation och med hänsynstagande till dessa och områdets särart i övrigt underlätta en fortsatt jordbruksdrift.

2.2 Föreskrifter

Reservatsbeslutet återfinns i sin helhet i bilaga 1.

3. ÖVERSIKTLIG BESKRIVNING AV BEFINTLIGA FÖRHÅLLANDEN.

3.1 Naturförhållanden

Geologi

Idhults by är belägen på en höjdrygg som sträcker sig i nordväst-sydostlig riktning. När inlandsisen rörde sig över den kärna av urberg som finns i höjdryggen krossades och maldes det lösa materialet och avlagrades som morän. Eftersom isen vilade tyngst på de högst belägna delarna blev "malningen" där effektivast och moränen blev därför där förhållandevis rik på finmaterial. Högsta kustlinjen, d v s den högsta nivå havet nått efter istiden, ligger i sluttningen mot sjöarna på nivån 135-140 m ö h. Krönet har således aldrig legat under havets yta och moränen har därför inte utsatts för vågsvall utan allt finmaterial finns kvar. I den exponerade sluttningen har däremot havsvågornas svall sköljt bort det finkornigare moränmaterialet och kvar har blivit kalspolat berg eller tunna lager av grövre material som block, sten och grus.

Ovan redovisade förhållanden ger förklaringen till varför merparten av åkermarken ligger just på åsens krön.

Avlagringar av organogent material som torv och dylikt finns inom reservatet främst i och i närheten av gölen.

Enligt beskrivningen till geologiska kartbladet SGU Ser Aa No 149 "Kisa" 1913 består berggrunden av s k ögongranit.

Vegetation

Vegetationen är inom nästan hela området mycket starkt kulturpåverkad. Stora delar av området har under senare tid hävdats genom betesdrift. Underhållet av betesmarkerna har emellertid varit eftersom varför merparten av betesmarken har vuxit igen. Främst är det hassel, ask, asp och björk som vuxit ut över de tidigare öppna delarna av betesmarken. Detta gäller t ex de nu lövskogsklädda sluttningarna i sydvästra delen av reservatet.

På några platser har dock betesmarken hävdats kontinuerligt och en tät grässvål med artrik hagmarksflora har bevarats. Detta gäller främst hagen vid Krösakullen (område 2). Tämliken artrika är också betesmarkerna i områdena 10, 12, 18 och 23 där dock betet tidvis har varit svagt eller helt upphört.

I de nuvarande betesmarkerna ingår också en del f d åkermarker t ex i område 8, 11, 18 och del av område 16. På vissa platser finns åkrar som helt har vuxit igen med lövskog.

Av störst botaniskt intresse är den sk klippängen. Detta område ligger i en starkt solexponerad sydvästslutning. Moränlagret är tunt och berget är på en stor del av 'ängen'. utan täckande morän. Det exponerade läget och det tunna jordlagret är faktorer som bidragit till utvecklingen av den säregna flora som finns inom området. Träd- och buskvegetationen är relativt svagt utvecklad och domineras av ask, ek och nypon. I örtfloran finns flera arter med huvudsaklig kustutbredning t ex Adam och Eva, bergbräsma och lunddraba. Även strandtriften uppges vara funnen här (Brunsberg 1969). Här blommar även axveronika, stor fetknopp, blodnäva, kungsmyntha, brudbröd och spenört. Kalkgynnade arter som t ex grusbräcka förekommer också (Gustafsson 1979).

Hemgölen är en dyig göl med bl a gul näckros, kaveldun och sjöfräken. På de fuktiga markerna runt gölen växer bl a slätterblomma, frossört, missne, strandklo, kärrdunört, brunskära, kråklöver och olika starrarter.

Slutligen finns inom reservatet även smärre barrskogsområden av, ur botaniska synvinkel, mera trivial karaktär.

Vegetationen och markanvändningen visas översiktligt på karta i bilaga 4.

Djurliv

Djurlivet är dåligt känt inom området. Den artrika växtligheten och de varma sydvästexponerade slutningarna ger dock förutsättningar för en intressant lägre fauna.

Den mest anmärkningsvärda djurarten i området är den sällsynta gullvivefjärilen (*Hamearis lucina*). Den tycks ha sin huvudförekomst på klippängen (område 14) men den har även observerats i angränsande betesmarker t ex i område 8, 10 och 16. Gullvivefjärilen förekommer på spridda platser i sydöstra Sverige (bl a Öland) och har dött ut från stora delar av övriga Europa.

I området finns även den sällsynta klöverblåvingen (*Glaucopsyche alexis*). Den har observerats utmed vägen i västra kanten av reservatet. De artrika betesmarkerna i området har även de troligen en intressant fjärilfauna.

Hagmarken norr om Idhults by har en tämligen artrik gräshoppsfauna med bl a den mindre vanliga stora klubbsprötgräshoppan (Åström 1988.)

Rikedomen på döda, solexponerade träd, bl a ek och tall i de varma sydvästslutningarna ger förutsättningar för en intressant vedlevande insektsfauna.

3.2 Kulturhistoriska förhållanden

Kartor och övriga handlingar från storskiftet i Idhult år 1803 och laga skiftet år 1852-1853 ger intressant information om byns historia. Av 1803 års karta framgår hur all bebyggelse låg samlad på nuvarande område 29. Vidare anges den dåvarande åkerarealens utbredning, vilken i stort sätt motsvarar område 6, 9, 11, 17, 20 och 25 (östra gårdet). De områden som nu är betesmark hävdades 1803 i huvudsak som äng d v s slättermark. I handlingarna omnämnes ängsmarkerna som "odahläng" eller i vissa fall som "äng-odlingar". Intressant är slutligen också att notera att den s k "klippängen" år 1803 utnyttjades som "Kalfhage". I övrigt försörjdes djuren sommartid med bete på omgivande skogsmarker, huvudsakligen utanför det nuvarande reservatet.

1852-1853 års karta är betydligt mer detaljerade än 1803 års. Beträffande bebyggelsen har endast smärre ändringar skett sedan 1803. Som åker redovisas i stort sett mark som idag bär spår av åkerbruk. Enda nyuppodlingen som tycks ha skett efter laga skifte är vissa områden runt gölen. Så gott som all åker som redovisas på 1853 års karta har varit i bruk långt in på 1900-talet. 1853 års karta kompletterad med nyodlingarna vid gölen visar med största sannolikhet den maximala utbredningen av åkern i Idhult någonsin. Bördigare områden nära byn hävdades även 1853 som äng och den s k klippängen var fortfarande "kalfhage". På 1853 års karta finns också ett grustag utmärkt i nordvästligast delen på område 8. Vissa spår av grustäkt finns fortfarande där och området är samfällt enligt ekonomiska kartan.

Vägen har enligt 1803 och 1853 års skifteskartor och även enligt 1913 års geologiska karta en något annorlunda sträckning än nu. Den gamla vägen syns ännu väl i terrängen. Denna väg var ungefärligen till sekelskiftet landsväg mellan Björkfors och Drabo.

På den ekonomiska kartan, som grundas på flygfotografering utförd 1941, markeras flertalet av "smååkrarna" från 1853 fortfarande som åker. Utläggningen av åkermark i Idhult är alltså i huvudsak en sentida företeelse. Viss ängsslätter har förekommit in i relativt sen tid, men successivt har slätterängarna omförts till betesmark.

3.3 Markanvändning, byggnader

Markanvändningen inom reservatet redovisas översiktligt i bilaga 4. För närvarande finns två brukningsenheter inom reservatet (Idhult 1:15 och Krösakullen och Idhult 1:44 i södra delen). Åker och betesmarker belägna på övriga fastigheter har mer eller mindre extensivt brukats som sidoarrenden under de senaste åren.

I området ingår mindre delar med skogsmark där visst skogsbruk har bedrivits.

Den mesta bebyggelsen inom området finns samlad i område 29 där bostadshus, lador och uthus till fyra olika fastigheter finns. I område 23 finns en gård med bostadshus, lada och uthus. I område 28 finns en fritidsbostad, samt en lada, uthus och källare. I område 2 finns ett garage utmed vägen.

3.4 Anordningar för friluftsliv

En parkeringsplats och informationstavla finns vid vägen strax intill klippängen (se bilaga 3). På klippängen finns även en rastplatsmöbel uppställd.

3.5 Tillgänglighet

Reservatet ligger ca 3 km sydost om Björkfors (se bilaga 5). Allmänna kommunikationer (buss) finns till Björkfors samhalle.

3.6 Slitage och störningskänslighet

Området besöks främst under våren och då i första hand klippängen och blomningen av Adam och Eva. Upptrampade stigar finns i området. Övriga delar av reservatet besöks i liten omfattning. Med nuvarande besöksfrekvens finns ingen anledning att begränsa allmänhetens tillträde i reservatet.

3.7 Tillsyn

Någon tillsyningsman finns ej anställd. Tillsyn utövas bl a av skogsvårdsstyrelsens personal i samband med andra sysslor i området.

3.8 Information

Information om reservatet utgörs av en informationstavla vid parkeringsplatsen. Dessutom finns området med i skriften "Skyddad natur i Östergötland", utgiven av länsstyrelsen som behandlar samtliga naturreservat i Östergötland.

3.9 Litteratur

Brunsborg, K. 1969 Förteckning över högre växter i Idhult på klippängar (stencil).

Gustafsson, L-A 1979. Stäppängar i östergötland. Länsstyrelsen i Östergötlands län.

Skogsvårdsstyrelsen i Östergötlands län, 1978 Idhults naturreservat i Oppeby socken, Östergötlands län. Plan över områdets dispositon och skötsel.

Sveriges geologiska undersökning (SGU), 1913. Geologiskt kartblad. Ser Aa No 149, Kisa.

Åström, S. 1988. Hopprätvingefauan i några Östgötska naturreservat. Skogsvårdsstyrelsen i Östergötlands län (stencil).

Kartor från lantmäterienhetens arkiv, länsstyrelsen, Idbults by, storskifte 1803 Idhults by, laga skifte 1852-1853.

II PLANDEL

1. DISPOSITION OCH SKÖTSEL AV MARK OCH VATTEN

1.1 Övergripande mål

Målet med reservatets skötsel ska vara att genom i första hand åkerbruk och betesdrift bevara och återskapa ett gammalt kulturlandskap.

De naturliga fodermarkerna bör skötas så att en tät grässval formas med ett artrikt innehåll av hävdberoende växt- och djurarter.

I vissa områden som är kraftigt igenvuxna och där kostnaden för restaurering är mycket hög i förhållande till naturvårdsnyttan bör annan målsättning gälla.

1.2 Generella riktlinier och åtgärder

1.2.1 Hävd av jordbruksmarken

Åkermark

Nuvarande åkerareal bör brukas även i fortsättningen. Åkrarnas gamla utseende med åkerholmar, stenrösen och dylikt bör bibehållas.

I området finns ett stort antal mindre, nedlagda åkrar som i de flesta fall ingår i betesmarken. Dessa kan med fördel återigen brukas även om målsättningen "betesmark" anges i detaljbehandlingen av dessa skötselområden.

På någon plats bör odling av gamla grödor, t ex lin gärna med inslag av utrotningshotade ogräs, genomföras. På förslag framförs någon åker inom betesmarkerna i område 8 eller 10.

Betesmark

Betesmarkerna i reservatet är till största delen gammal slåtter- eller åkermark. De äldsta betesmarkerna ligger i huvudsak i skogsmarken utanför reservatet. En "ursprunglig" betesmark som finns inom reservatet och där återupptaget bete föreslås är "kalfhagen" på klippången (område 19 och 15).

För att betesmarkerna ska hållas i god hävd krävs en viss minsta beläggning. Är betestrycket för lågt försvinner många betesberoende växt- och djurarter och stora restaureringskostnader ställs på framtiden. I detaljbehandlingen har i de flesta fall angetts en rekommenderad nivå i betesbeläggningen i varje fålla. Hur många djur per hektar som kan livnära sig på tillväxten i varje område har räknats ut med hjälp av tabellen på nästa sida gäller nötdjur äldre än ett år.

Naturbetesmark:

torr

0.6

(ogödslad) frisk	1.5
fuktig	1.6
våt	1.4
F d odlad vall eller torr	2.0
stark gödslad mark frisk	2.5
fuktig	3.0

Beräkningen förutsätter en betessäsong på ca 140 dagar.

I starkt igenvuxna områden är det dock svårt att ange någon rekommenderad nivå. Ett nytt betesavtal bör upprättas med varje brukare. Den rekommenderade nivån ska här anges men kan behöva justeras med hänsyn till praktiska erfarenheter.

Stängsel

På några platser kan eventuellt trögärdesgårdar sättas upp t ex utmed vägen vid område 2, 4 och 10. Detta bör dock tillsvidare ha låg prioritet. På övriga sträckor uppsättes taggtråd eller fårmat.

1.2.2 Hävd av skogsmark

Enligt reservatsbeslutet gäller förbud att "utföra kalavverkning" och att "avverka utan föregående samråd med skogsvårdsstyrelsen".

I detaljbehandlingen av de områden som innehåller skog ges en del anvisningar angående var och hur virke kan tas ut. Samråd vid avverkningar gäller dock även i fortsättningen.

1.2.3 Byggnader

För byggnader gäller särskilda bestämmelser enligt reservatsbeslutet (se bilaga 1).

Samtliga byggnader disponeras och sköts av respektive ägare.

1.3 Detaljbehandling av skötselområden

En prioritering av de åtgärder som föreslås har gjorts genom att de angelägenhetsgraderats i en tregradig skala. Angelägenhet 1 betyder att åtgärden är mycket angelägen med hänsyn till syftet med reservatet. Därefter kommer angelägenhet 2. I sista hand bör åtgärder av angelägenhet 3 genomföras. Indelningen i skötselområden redovisas i bilaga 3.

OMRÅDE 1

Areal: 2.6 ha

Beskrivning: Lövskogsområde med björk, asp, ek, ask och alm. I sydöstra delen fuktigt, bitvis alkärr och större inslag av gran och tall. I norra delen bitvis rik lundflora med vårart, lungort, nässelklocka, ormbär, hässlebrodd och tibast.

Norra delen är nyligen gallrad, vilket sydöstra delen inte är.

Målsättning: Lövskog.

Åtgärder: Alla barrträd kan avverkas (ang. 3.) Vid eventuella kommande avverkningar ska grupper av grova lövträd lämnas orörda.

OMRÅDE 2

Areal: 3.6 ha

Beskrivning: Öppen välbetad hagmark, tämligen rikligt med hassel och en del spridda ekar och askar. I norra delen finns ett tätt ogallrat alkärr. Artrik hagmarksflora med jungfrulin, solvända, prästkrage, gråfibbla, blåsuga, kattfot, ögontrost och smultron.

Målsättning: Öppen hagmark med tät grässvål och artrik flora över större delen av området. Endast lågvuxna, tuktade ek- och hasselbuskar och enstaka träd bör finnas.

Underhållsåtgärder: Bete. All hassel och ask bör röjas ned regelbundet. Även borthuggning av yngre ek bör göras (ang. 1.)

Den rekommenderade betesbeläggningen i fällan öster om vägen (inkl. omr. 3 och 9) är 6,5 nöt under hela betessäsongen.

OMRÅDE 3

Areal: 1.0 ha

Beskrivning: Före detta åker, nu betesmark.

Målsättning: Åkerbruk eller alternativt betesmark hela säsongen.

Åtgärder: Røjning av åkerkanterna (ang. 3.)

OMRÅDE 4

Areal: 1.8 ha

Beskrivning: Gles ekskog som betas. Här finns tre gläntor som har varit åkrar. Inslag av alm, fågelbär och björk. På marken är det mest skogsväxter som t ex lungört, vitsippa, örnbräken, liljekonvalj och midsommarblomster. Inslag av hagmarksväxter t ex ängsvadd, gullviva och smultron.

Målsättning: Hagmark med tät gråssvål och artrik hagmarksflora över större delen av området. Endast glest stående träd och buskar bör finnas kvar.

Restaureringsåtgärder: En kraftig uthuggning i trädskiktet görs. Mer än 75% av träden behöver tas bort (ang. 2.)

Underhållsåtgärder: Bete. Regelbunden röjning av sly och busk uppslag (ang.2.)

OMRÅDE 5

Areal: 0.6 ha

Beskrivning: Lövskog med asp och ek. Skogsflora med hässlebrodd, lungört, nässleklocka och spenört. En liten f d åker i utkanten Området betas ej.

Målsättning: Lövskog

Åtgärder: Lövskogsskötsel. Området kan ev betas och i så fall bör den lilla åkern hållas öppen (ang 3.)

OMRÅDE 6

Areal: 2.8 ha

Beskrivning: Åker

Målsättning: Åker

Åtgärder: Åkerbruk

OMRÅDE 7

Areal: 1.2 ha

Beskrivning: Bergigt och ett brant parti med krattek och ask. I västra kanten en lövskogssluttning med ek, ask och gott om lind. Lund-flora med bl a lundelm och hässlebrodd. På övre delen av sluttningen finns ijppua berghällar med blodnäva, kungsmynta, stor fetknopp och axveronika. Intressant lavflora på gamla askar med bl a den sällsynta filtlaven (*Peltigera collina*).

Målsättning: Fri utveckling.

Åtgärder: Ingen åtgärd.

OMRÅDE 8

Areal: 2.4 ha

Beskrivning: Hagmark med ek, ask och inslag av asp och björk i trädskiktet. I sluttningen väster om vägen finns flera f d terrassåkrar som nu betas. I gläntorna finns fortfarande hagmarksväxter som t ex brudbröd, gullviva och sötvedel. I den största gläntan i söder finns dessutom Adam och Eva, jungfrulin, vildlin, kattfot och axveronika. Öster om vägen finns ung ek- och björkskog som betas. Här finns mest skogsväxter som t ex lungört, blåsippa och midsommarblomster.

Målsättning: Tät grässvål med artrik hagmarksflora över större delen av området. Endast glest stående träd och buskar öbr finnas kvar. Någon åker nära vägen kan eventuellt tas i anspråk för odling av gamla grödor, t ex lin.

Restaureringsåtgärder: Kraftig genomhuggning av trädskiktet. Till att börja med tas ek, ask och björk bort så att större öppningar bildas i beståndet (ang 1).

Underhållsåtgärder: Bete. Regelbunden röjning av sly och busk uppslag (ang 1). Området öster om vägen sambetas lämpligen med område 4. Det är svårt att ange en rekommenderad beläggning. Här finns gissningsvis ca 1 ha gräsmark (mest f d åkrar) som i så fall skulle kunna föda ca 2 nöt under hela betessäsongen.

Eventuellt åkerbruk med linodling på någon åker (ang 3).

OMRÅDE 9

Areal: 2.9 ha

Beskrivning: Åker. I nordöstra delen finns ett mindre område med talrika odlingsrösen be vuxna med hassel. Området har ej brukats på senare tid.

Målsättning: Åker

Åtgärder: Åkerbruk. Området med odlingsrösen kan, om det ej återtas till åker, enbart betas samtidigt med vallen. Regelbunden röjning av odlingsrösen (ang 2).

OMRÅDE 10

Areal: 2.6 ha

Beskrivning: Öppen hagmark på frisk och fuktig mark. Vanliga arter här är revsmörblomma, vanlig smörblomma, ängssyra, vitklöver, humleblomster, ängskavle och gökblomster. På fuktigare mark även tuvtåtel, älgört, plattstarr och vekeåg. Norra delarna är igenvuxna med ek, ask, hassel m m. Utmed vägen i västra kanten finns en P-plats. I nordvästra hörnet finns en f d åker.

Målsättning: Öppen hagmark med tät grässvål och artrik hagmarksflora. Åkern i nordvästra hörnet kan eventuellt tas i anspråk för odling av gamla grödor, t ex lin.

Underhållsåtgärder: Bete. Regelbundna röjningar av sly och buskar (ang 1). Den rekommenderade beläggningen i fällan har beräknats till 3 nöt under hela betessäsongen. Eventuellt linodling (ang 3).

OMRÅDE 11

Areal: 4.2 ha

Beskrivning: F d åker med talrika odlingsrösen be vuxna med ask, lind, hassel m m. Området betas.

Målsättning: Betesmark. Odlingsrösen med lågvuxua träd och buskar.

Underhållsätgärder: Bete. Buskar och träd på odlingsrösesna röjs regelbundet ned. Några lindar och askar kan dock sparas, och i stället hamlas på ett par meters höjd (ang 2).

Den rekommenderade beläggningen i fällan (inkl. område 12) har beräknats till 13 nöter under hela betessäsongen.

OMRÅDE 12

Areal: 2.2 ha

Beskrivning: Betesmark med bjork, ask, ek och tall m m. Området som är svagt hävdat och igenväxande bitvis, främst i södra delen finns dock mycket artrik hagmarksflora kvar. Här finns t ex gökärt, jungfrulin, ängsviol, Adam och Eva, solvända, svinrot, stagg, smörbollor och på torra backar kungsmymta, harklöver, brudbröd och backsmörblomma. I sydöstra hörnet finns ett fuktigt parti med vitmossa, kråklöver och ängsull.

Målsättning: Öppen hagmark med tät grässvål och artrik hagmarksflora över större delen av området. Endast enstaka träd och buskar bör finnas.

Restaureringsätgärder: Kraftig röjning av träd och buskar i hela området (ang 1).

Underhållsätgärder: Bete. Regelbunden röjning av sly och buskar (ang 1).

OMRÅDE 13

Areal: 1.4 ha

Beskrivning: Brant sluttning med lövskog av ek, ask, asp, lind m m. Lundflora med bl a lundelm och hässlebrodd. Tämligen rik landsnäcka fauna med bl a linssnäcka (*Helicigona lapicida*), slät spolsnäcka (*Cochlodina laminata*) och disksnäcka (*Discus rotundatus*).

Målsättning: Fri utveckling.

Åtgärder: Ingen åtgärd.

OMRÅDE 14

Areal: 2.7 ha

Beskrivning: Klippäng med mycket artrik och säregen flora. Lågvuxna träd främst oxel och ask som finns spridda i hela området. På våren blommar främst Adam och Eva och gullviva i stor mängd. Under högsommaren blommar axveronika, stor fetknopp, blodnäva, kungsmymta, brudbröd, harmymta, tulkört och spenört. Flera av arterna är kustgynnade och här finns även bergbräsma och lunddraba som ytterligare exempel på kustarter. Även kalkgynnade arter som t ex grusbräcka förekommer. Området tycks dessutom vara centrum för förekomsten av den sällsynta gullvivefjärilen inom reservatet (se kap 3.1, sid 3).

Igenväxningen med träd och buskar börjar nu bli hotande för den unika klippängsvegetationen. I klippskrevor med något djupare jordlager håller dessutom hundäxing och andra högvuxna gräs på att ta över. Klippängsvegetationen finns endast kvar på mycket tunna jordlager intill hållar. Området har under lång tid utnyttjats som "kalvhage" (se kap 3.2, sid 3).

Målsättning: Att bevara och gynna den artrika floran och faunan på klippängarna.

Restaureringsåtgärder: En röjning av framför allt ask bör snarast göras (ang 1).
Stängsel ca 900 m sätts upp kring området.

Underhållsåtgärder: För att hålla tillbaka högvuxna gräs till förmån för den mera lågvuxna klippängsfloran bör eftersommarbete införas på försök (ang 1). Uppföljningen får avgöra i vilken omfattning betesdrift är nödvändig.

Regelbunden röjning av sly och buskar (ang 1).

OMRÅDE 15

Areal: 2.3 ha

Beskrivning: Hällmarkstallskog med 60-80-årig skog. Inslag av torrträd.

Målsättning: Hällmarkstallskog med inslag av döda träd och lågor.

Åtgärder: Ingen åtgärd. En del döda träd och vindfällen lämnas kvar till förmån för bl a hotade vedinsekter. Området kan eventuellt ingå i betesfällan som sätts upp kring område 14 (ang 3).

OMRÅDE 16

Areal: 3.8 ha

Beskrivning: I västra delen växlar berghällar bevuxna med tall, ek och ask och sänkor med lövskog.

I lövskogen finns en del krävande lundväxter som t ex sårlåka. I gläntor finns bitvis klippängsvegetation med t ex kungsmynnta. Inslag av torrträd, främst ek och tall.

I östra delen öppnar sig allt större gläntor, berghällar och gamla åkrar och en del ängsfragment i bryn och öppningar. Ställvis ljungrika partier med inslag av stagg.

I sydöstra delen finns en f d åker med odlingsrösen bevuxna med ask.

Målsättning: Betesmark med tät grässvål i över hälften av området. Spridda grupper av träd och buskar. Vissa täta lövskogspartier lämnas till fri utveckling, t ex lövskogspartiet norr om nuvarande stängslet.

Restaureringsåtgärder: Bortröjning och huggning av bl a ask, ek och tall, i första hand i anslutning till befintliga gläntor och i områden med gräsvegetation. Något lövskogsområde med inslag av äldre asp samt området nordväst om nuvarande stängslet lämnas orört. En del yngre askar som sparas kan hamlas. Torrträd och murkna träd sparas i stor utsträckning (ang 2).

Underhållsåtgärder: Bete. Regelbunden röjning av slyuppslag och buskar. Hamling av askar. Uppslag på odlingsrösen i östra delen röjs ned regelbundet (ang 2). Den största fällan inom området är ca 1.8 ha. Den rekommenderade beläggningen har här beräknats till 4 nöt under hela betessäsongen.

OMRÅDE 17

Areal: 2.8 ha

Beskrivning: Åker

Målsättning: Åker

Åtgärder: Åkerbruk

OMRÅDE 18

Areal: 1.9 ha

Beskrivning: Betesmark. Gamla åkrar på fuktig mark. I norra delen är det berghällar med enstaka buskar. Åkrarna har odlats upp sent. Området var slåttermark 1853. På fuktiga, betade partier växer trådtåg (*Juncus filiformis*) och brunven (*Agrostis canina*).

Vid Hemgölen finns gungfly med trådstarr (*Carex lasiocarpa*), missne, kråklöver, tranbär och flaskstarr (*Carex rostrata*). Området närmast Hemgölen är bortstänglat och ingår ej i betet.

I sydöstra delen växer ung björskog utmed Hemgölens strand.

Målsättning: Öppen betesmark med endast enstaka träd och buskar. Vid Hemgölen bör området nedanför betesmarken hallas öppet. I sydöstra delen lövskog.

Underhållsåtgärder: Bete. Regelbunden röjning av sly och buskar. Uppslag av klibbal på gungflyt vid Hemgölen tas bort (ang 2). Den rekommenderade beläggningen i området har beräknats till 3,7 nöt under hela betessäsongen.

OMRÅDE 19

Areal: 4.2 ha

Beskrivning: Igenväxande hagmark med omväxlande små öppna partier och helt slutna lövskogsområden. I norra delen finns en större öppen glänta och i anslutning till denna finns små ängsytor med artrik vegetation. Här växer bl a stagg, jungfrulin, Adam och Eva, svinrot, ängsskallra, hirsstarr och pillerstarr (*Carex panicea* och *C. pilulifera*). I kanterna inslag av torrträd bl a ek. I centrala delen finns en ravin med lövskog av ek, asp och ask. På marken finns en artrik lundflora med bl a sårläka, nässelklocka och underviol.

I östra delen täta ekpartier och ett område helt igenvuxet med hassel och enstaka aspar. Strax nedanför hasselområdet finns f d åkrar som växer igen med klibbal.

I nordvästra hörnet finns en ljusare glänta med askar och rester av klippängsvegetation med bl a brudbröd, gullviva, kungsmynna och Adam och Eva. Här finns också den sällsynta gullvivefjärilen.

Målsättning: Hagmark där mer än hälften av området bör vara bevuxet med tät grässvål. Resten av området kan vara halvskuggiga partier. Några helt slutna lövskogspartier bör sparas till fri utve«kling bl a lövskogsravinen med rik lundflora.

Restaureringsåtgärder: Uthuggning och röjning av lövträd och buskar, i första hand i anslutning till befintliga gläntor och i områden där viss hagmarkaflora fortfarande finns kvar (ang 2). Torrträd och murkna träd sparas i stor utsträckning. Unga askar som sparas, bör hamlas (ang 2). Eventuellt kan en del grövre ekar underkvistas (ang 3).

Underhållsåtgärder: Bete. Regelbunden röjning av slyuppslag och buskar. Hamling av askar (ang 2). Hela fällan är ca 9 ha. Då större delen av området är starkt igenvuxet är det svårt att ange någon rekommenderad beläggning.

OMRÅDE 20

Areal: 3.2 ha

Beskrivning: Åker

Målsättning: Åker

Åtgärder: Åkerbruk

OMRÅDE 21

Areal: 0.8 ha

Beskrivning: Fuktig mark med rik fuktängsvegetation. Före detta slåttermark där floran är tämligen välbevarad, bl a med ett stort antal starrarter. Här växer t ex stjärnstarr (*Carex echinata*), hirsstarr (*C. panicea*), hundstarr (*C. nigra*), blekstarr (*C. pallescens*) och grusstarr (*C. hirta*). Dessutom finns det trådtåg (*Juncus filiformis*) och brunven (*Agrostis canina*). Vid Hemgölens strand finns flaskstarr (*C. rostrata*), tranbär och kråklöver. Området är igenväxande med björk och al. I västra delen delvis gammal åker.

Målsättning: Tät grässvål med artrik flora över större delen av området.

Restaureringsåtgärder: Borthuggning av all yngre al och björk. Enstaka äldre träd kan sparas (ang 2).

Underhållsåtgärder: Bete. Regelbunden röjning av sly och buskar (ang 2). Hela fällan (inkl. område 23) är ca 3 ha. Den rekommenderade beläggningen har beräknats till 2,8 nöt eller 7 tackor, inkl. lamm under hela betessäsongen.

OMRÅDE 22

Areal: 0.6 ha

Beskrivning: Strandskog av klibbal och björk vid Hemgölen. Inslag av döda träd.

Målsättning: Lövskog med stort inslag av döda träd.

Åtgärder: Ingen åtgärd.

OMRÅDE 23

Areal: 1.8 ha

Beskrivning: Bergig och torr betesmark. Tomtområde med fruktträdgård som delvis betas. Bitvis värdefull flora med bl a vanlig ögontröst.

Målsättning: Hagmark med tät grässvål och artrik flora. Tomtområde.

Underhållsåtgärder: Bete. Regelbunden röjning av sly och buskar. B1 a bör röjning av klibbal nära gården göras (ang 2).

OMRÅDE 24

Areal: 3.4 ha

Beskrivning: Igenvuxen f d hagmark med ett par små gläntor som är gamla åkrar. Området är nu bevuxet med lövskog av främst ek, björk och asp. I östra kanten tämligen ung skog. I nordöstra delen finns ett al-björkbestånd. I västra kanten är det en brant med äldre delvis ihåliga aspar och det är gott om döda träd. Området har genomhuggits 1989.

Målsättning: Hagmark med tät grassvål på över mer än hälften av arealen. Något lövskagsparti bör behållas. Branten med aspar bör lämnas orörd.

Restaureringsåtgärder: Borthuggning av löv- och barrträd så att större öppningar bildas, i första hand i anslutning till befintliga gläntor och i områden där viss hagmarkstfora fortfarande finns kvar.

Underhållsåtgärder: Bete. Regelbunden röjning av sly och busk uppslag (ang 2). Det är svårt att ange någon rekommenderad beläggning då området har varit starkt igenvuxet.

OMRÅDE 25

Areal: 1.6 ha

Beskrivning: Åker

Målsättning: Åker

Åtgärder: Åkerbruk

OMRÅDE 26

Areal: 1.1 ha

Beskrivning: Igenväxande f d hagmark. I norr är det tät ungskog av löv med enstaka äldre överståndare I södra delen finns öppna gläntor med bl a solvända, ängsvädd och darrgräs.

Målsättning: Hagmark med tät grässvål i åtminstone hälften av arealen.

Restaureringsåtgärder: Kraftig röjning av löv så att större öppna ytor bildas, främst i anslutning till gläntorna (ang 3).

Underhållsåtgärder: Bete. Området kan förslagsvis betas tillsammans med vallen intill. Regelbunden röjning av sly och buskar (ang 3).

OMRÅDE 27

Areal: 0,5 ha

Beskrivning: Ca 15-årig tallskog.

Målsättning: Skogsbruk

Åtgärder: Normala skogsvårdsåtgärder.

OMRÅDE 28

Areal: 1.4 ha

Beskrivning: Tomtmark. Nära huset finns några fina ängsytor med bl a svinrot och Adam och Eva.

Målsättning: Tomtmark. De öppna ängsytor bör hållas öppna och hävdas.

Åtgärder: Buskröjning och lieslåtter (alternativt bete) av de öppna ängsytor. Slåttern bör göras på eftersommaren och materialet bortforslas (ang 2).

OMRÅDE 29

Areal: 2.2 ha

Beskrivning: Tomtmark

Målsättning: Tomtmark

Åtgärder:

2. ANORDNINGAR FÖR REKREATION OCH FRILUFTSLIV

2.1 Överordnande mål

Syftet med reservatet är i första hand att bevara ett äldre odlingslandskap. Planeringen för friluftslivet bör inriktas på att informera och kanalisera besökarna.

2.2 Riktlinier och åtgärder

2.2.1 Tillgänglighet

Den del som idag är mest lättillgänglig är klippängen i område 14. Andra delar som bör göras tillgängliga för besökare är hagmarkerna i område 16, 19, 11 och 12. Eventuellt även område 2, 4 och i norra delen av reservatet.

2.2.2 Anordningar för friluftslivet

Parkeringsplats finns utmed vägen ovanför klippängen. Den ska underhållas av förvaltaren (ang 1).

En vandringsled bör röjas och märkas ut (ang 3). Förslagsvis kan den gå söderut från klippängen genom område 15, 16 och 19 och norr om byn genom område 11, 12, 9 och 8. Natur- och kulturföreteelser av särskilt intresse som passerar längs leden kan förses med mindre informerande skyltar.

2.2.3 Renhållning

Om behov skulle uppstå bör en sopmaja med dass och soptunna utplaceras vid parkeringsplatsen. Kommunen bör i så fall ansvara för tömningen.

2.2.4 Information

En informationsfolder som beskriver historik, växt-, djurliv m m vid Idhult bör utarbetas (ang 2).

2.2.5 Utmärkning av naturvårdsobjektets gräns

Gränsmarkeringar har utförts av naturvårdsförvaltaren enligt svensk standard (SIS 031522). Den bör vid behov ses över.

2.2.6 Tillsyn

Tillsyn av reservatet utövas av naturvårdsförvaltarens personal i samband med andra besök i området.

3. UPPFÖLJNING

Skötsel skall ske på ett sådan sätt att önskat resultat uppnås till lägsta möjliga kostnad. Effekterna av utförda skötselinsatser måste därför alltid följas upp. Uppföljningen skall sedan ligga till grund för ändringar skötseln och revidering av skötselplanen.

Uppföljningen kan delas upp i två delar:

- * Årsvisa noteringar

- * Noggranna inventeringar vart 5 - 10 år.

Årsvisa noteringar:

- * Djurslag och antal betesdagar i varje fälla bör varje år noteras av djurhållaren (ang 1).

- * Varje år bör också enkla noteringar göras, som kan visa framgång i skötselarbetet. På klippängen (område 14) bör en mindre yta (t ex 5 x 5 m) märkas ut där antalet blommande exemplar av t ex Adam och Eva, gullviva och axveronika räknas varje år. Även i övriga hagmarker bör någon yta märkas ut och några arter räknas varje år. Andra arter som kan vara lämpliga indikatorer på skötselframgång är t ex jungfrulin, solvända och ögontröst. Detta arbete bör utföras av brukaren (ang 1).

Noggranna inventeringar:

- * I klippängen (område 14) bör ett antal fasta provytor läggas ut där vegetationen noggrant dokumenteras. I dessa rutor bör bl a täckningsgrad noteras för alla arter och även antalet skott eller plantor av vissa naturvårdsintressanta arter. Rutorna bör läggas ut så att olika vegetationstyper blir representerade. Inventeringen upprepas var 5 - 10 år. Naturvårdsförvaltaren ansvarar för detta (ang 2).

- * En inventering av den lägra faunan bör göras i reservatet. Inventeringen bör inriktas på de grupper som kan vara intressanta i respektive delområde. Förslagsvis bör fjärilar, vedinsekter och landsnäckor undersökas (ang 2).

4 REVIDERING AV SKÖTSELPLANEN

En översyn av skötselplanen bör göras senast om 10 år för att bedöma behovet av en eventuell revidering. Revideringen berör i första hand riktlinjer och åtgärder.

5. FINANSIERING AV NATURVÅRDSFÖRVALTNINGEN

5.1 Ekonomisk utredning

En ekonomisk utredning har gjorts av naturvårdsförvaltaren daterad 1989-10-20 (Bilaga 6.).

Ekonomiskt stöd till djurhållningen i reservatet utgår efter överenskommelse med djurhållare. Stödet beräknas utifrån det betestryck djuren åstadkommer.

Vid de huggningar som föreslås betalar markägaren själv för kostnader för avverkning av gagnvirke. Fördyrningar som t ex risdragning betalas av förvaltaren.

5.2 Finansiering av naturvårdförvaltningen

Bekostas av markägare/arendator:

* Kostnader i samband med normal skötsel av jord- och skogsbruk.

Bekostas av stat eller kommun:

* Kostnader för de skötselåtgärder som redovisas i planen och som ej kan hänföras till normalt jord- eller skogsbruk.

* Kostnader för betesstöd.

ADHULTS NATURRESERVAT

Kinda kommun

Östergötlands län

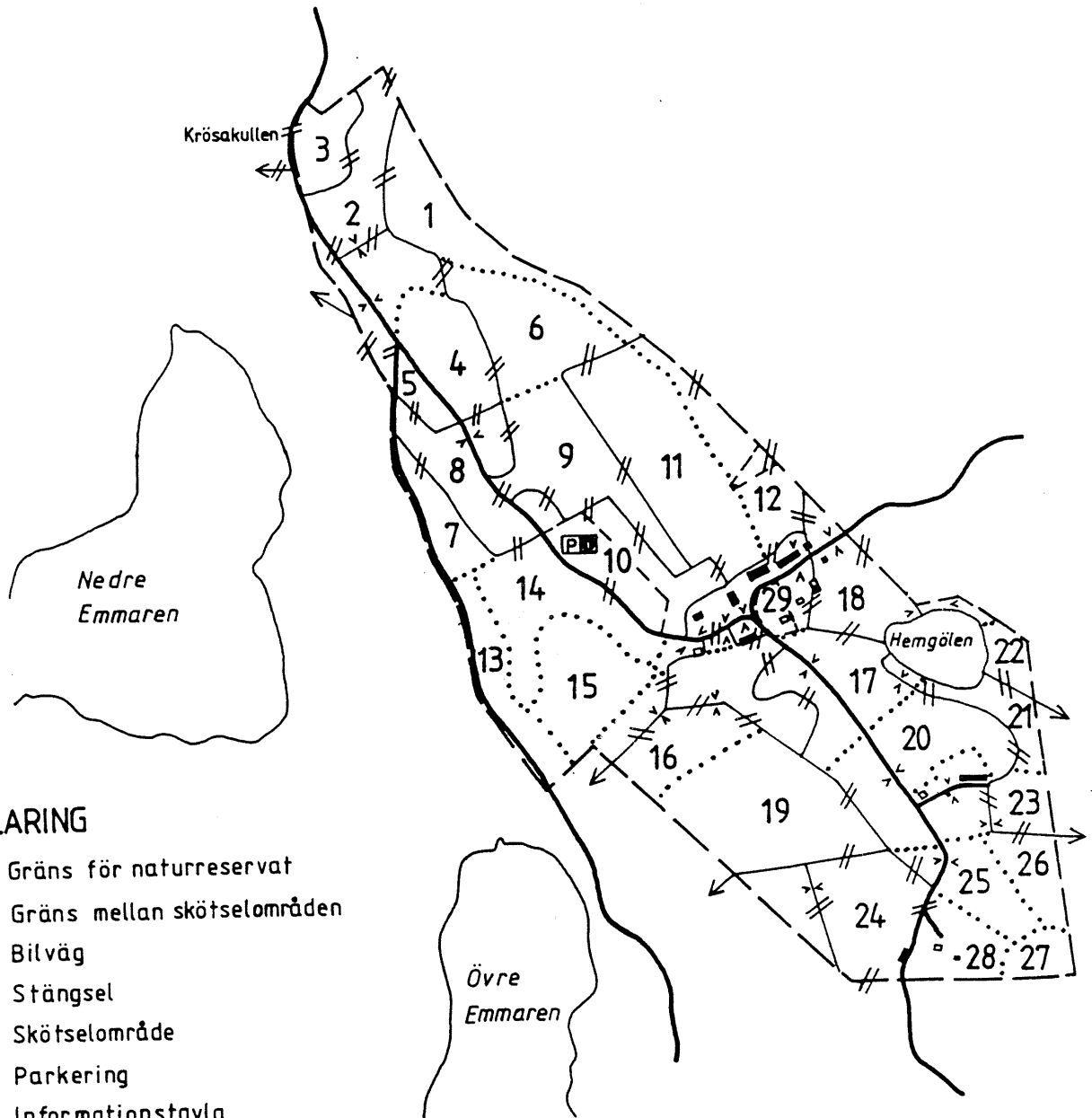
Indelning i skötselområden

Anordningar för friluftsliv

Kartunderlag: Ekon.karta 076 61, 076 51

Upprättad 1989

Bilaga 3

TECKENFÖRKLARING

- Gräns för naturreservat
- Gräns mellan skötselområden
- Bilväg
- // Stängsel
- 2 Skötselområde
- P Parkering
- i Informationstavla
- Ägogräns (endast där den ej sammanfaller med andra gränser).

100 m

Skala 1:10 000

J.K.